

KOMPYUTER DASTURIY VOSITALAR ORQALI MAKTABGACHA YOSHDA GI BOLALARNI BILISH KOMPTENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Teshayeva E'zoza Rahim qizi
BuxDU Amaliy matematika yo'nalishi 1kurs magistranti
ezozateshayeva@gmail.com
+998 93-140-54-34

Annotatsiya. Maqolada kompyuter dasturiy vositalarini MTMlarda qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish, tarbiyalanuvchilarning qiziqishini uyg'otish va birxillikdan qochish haqida ma'lumotlar keltirilgan. Bolalaridrokining rivojlanishi, STEAM vositalari, iSpring dasturiy vositalarini qo'llash haqida fikrlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: STEAM, STEM, texnologiya, san'at, dizayn, lego, qurish yasash va konstruktirlash, savodxonlik, raqamli savodxonlik, raqamli savodxonlik komponentlari.

Аннотация. В статье представлена информация о повышении качества образования, стимулировании интереса учащихся и избегании однообразия за счет применения компьютерных программных средств в ДС. Даны представления о развитии восприятия детей, применении методики STEAM, программных средств iSpring.

Ключевые слова: STEAM, STEM, технологии, искусство, дизайн, Lego, конструирование, грамотность, цифровая грамотность, компоненты цифровой грамотности.

Abstract. The article presents information on improving the quality of education, stimulating the interest of students and avoiding monotony through the use of computer software in DS. The ideas about the development of children's perception, the use of the STEAM methodology, iSpring software tools are given.

Keywords: STEAM, STEM, technology, art, design, Lego, construction, literacy, digital literacy, components of digital literacy.

Fan va texnika rivojlangan bizning davrda kompyuter va u bilan ishlashga bo'lgan qiziqish va ishtiyoq tobora ortib bormoqda. Turli kompyuter dasturiy vositalarining rivojlanib borgani sari texnologiya ham yangilanib va o'zgartirib turiladi. Har qaysi soha texnologiyasini ishlab chiqish uchun texnologik hujjatlarni ishlab chiqish, tizimli texnologik jarayonlar, standartlashtirilgan jihozlar va uskunalardan foydalanishning yagona tartibi bolishi lozim.

O'tgan davr mobaynida mamlakatimizda o'sib borayotgan avlodni sog'lom va har tomonlama yetuk voyaga yetkazish, ta'lim-tarbiya jarayoniga samarali ta'lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan maktabgacha ta'limning samarali tizimini tashkil etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi. Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'limdan teng foydalanishini ta'minlash, maktabgacha ta'lim xizmatlarining nodavlat sektorini rivojlantirish maqsadida, shuningdek,

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3955-son qaroriga muvofiq bir qator masasalar joriy qilindi.

Bola dunyoga kelishinilani o'rab turgan muhitdagi voqea va hoidisalarni sezgi a'zolari orqali qabul qila boshlaydi, yillar sayin ularni tahlilqilib boradi.

Maktabgacha yoshda bolada analitik va sintetik faoliyatning murakkab turlari rivojlanadi. Sezgi a'zolari - ko'rish, eshitish, hid bilish va ta'm bilish sezgi jarayonlarida, idrok tufayli atrofdagi olam bolaga rang-barangligi, turli tovushlar bilan ajralib turadi. Bolani idroki rivojlanishi bir necha bosqichlarda amalga oshadi. 3-4 yoshda idrok obyektiv bo'ladi ya'ni bola narsa obyektning xususiyatlarini obyektning o'zi bilan ajrata olmaydi. 4-5 yoshga to'lgach, asosiy shakllar, ranglar, makon va vaqt haqida ilk tasavvurlari shakllanadi. U obyektning kattaligi va ulami taqqoslash haqidagi g'oyani shakllantiradi. 5-7 yoshda esa bola obyektlar va ularning xususiyatlari haqidagi bilimlari kengayadi, idroki yanada jadal, mazmunli va maqsadga muvofiq rivojlanadi. Bola o'zining shaxsiy tajribasini egallay boshlaydi va shu bilan birga ijtimoiy tajribani ham o'zlashtiradi.

Qiziqishning rivojlanish yo'nalishiga muvofiq bolalarga nisbatan tabaqalashtirilgan munosabat bolaning kompyuter bilan o'zaro munosabatini tashkil etish va boshqarishning o'ziga xos usullarida aks ettirilishi kerak. Shunday qilib, bolalar manfaatlarining rivojlanish darajasi va dinamikasini o'rganish har bir bolaning shaxsiy xususiyatlariga muvofiq ish uslubini moslashtirishga imkon beradigan samarali diagnostika vositasidir.

Bugungi kunda STEAM - ta'lim dunyodagi asosiy tendentsiyalardan biri sifatida rivojlanmoqda va amaliyot yondashuvni qo'llashda beshta sohani yagona o'quv sxemasiga integratsiyalashga asoslangan. Bunday ta'limning shartlari uning uzluksizligi va bolalarning guruhlarda o'zaro muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish bo'lib, buna ular fikrlarni to'plashi va fikrlar almashishi mumkin. Shuning uchun, asosiy ta'lim dasturiga quyidagilar: lego-texnologiyalar, bolalar tadqiqotlari kabi mantiqiy fikrlashni rivojlantirish modullari kiradi. STEAM yondashuvi tufayli bolalar tabiatni tushunib, dunyoni muntazam o'rganishadi va shu bilan qiziqishlarini, muhandislik fikrlash uslubini, tanqidiy vaziyatlardan chiqish qobiliyatini, jamoaviy ish qobiliyatini rivojlantirish va liderlik, o'z-o'zini namoyon qilish asoslarini o'rganishadi, o'z navbatida, bolalar rivojlanishining tubdan yangi darajasini ta'minlaydi. O'z-o'ziga ishonchni shakllantirish. Bu yondashuvda bolalar o'z qo'llari bilan yaratgan ko'prik va yo'llar, samolyotlar va avtomobillarni "ishga tushirib", suv osti va havo tuzilmalarini "rivojlantirib", sinovdan o'tkazib, har safar ular maqsadga yaqinlashib borishadi. Yaxshi natija bermagan "mahsulot"ni qayta-qayta sinovdan o'tkazib, takomillashtirib borishadi. Natijada barcha muammolarni o'zi hal qilish, maqsadga erishish bolalar uchun ilhom, g'alaba, adrenalin va quvonch olib keladi. Har bir g'alaba, o'zlarining qobiliyatlariga ko'proq ishonch uyg'otadi. Faol muloqot va jamoaviy ishni tashkil etishni o'rgatadi. Ya'ni STEM tizimida ta'lim ushbu 4 yo'nalishga urg'u bergan holda, undan tashqari ularning bir-biri bilan bog'liqligini ko'rsatgan holda olib

boriladi. Globallashuv davridagi texnologik o'zgarishlarni ortidan qolib ketmaslik maqsadida, yangi texnologiyalar, bazalar shakllanishi, sun'iy aql kabi trend texnologiyalarni bilish, ularga muvofiq ta'lim berish hozirgi zamon pedagoglarning, pedagogik texnologiyalarning asosiy vazifalaridan biri hisoblanmoqda.

S-Science Kichik yoshdagi bolalarni fan olamiga olib kirishda hayvonot olami, dengiz hayvonlari, o'simlik va hashoratlar haqidagi kitoblardan foydalansa bo'ladi.

T-Technology Atrofimizda, bolalar xonasida, kundalik faoliyatimizda uchraydigan texnologiya buyumlari aks etgan qiziqarli kitoblar bolani texnologiya olamiga olib kiradi. Qaychi, g'ildirak, mashina, oyisining kir yuvish mashinasi, telefon va hokazolarni kitobda ichini ko'rsatgan holda namoyon qilish, buyumlar haqida hikoyalar o'qish mumkin. Qiziqarli hikoya bilan namoyon bo'lgan texnologik buyumlar illyutsrasiyasi bolani miyasida savollar paydo bo'lishiga, tahliliy o'ylashiga turtki bo'ladi.

E-Engineering Injinerlik sohasiga bolalarni olib kirishni shakllarni o'rganishdan boshlasa bo'ladi. Shakllar, ularning atrofimizdagi buyumlarda aksi, shakllarning bir biri bilan munosabati haqidagi biror shaklga ega bo'lgan kitob foydali vosita bo'ladi.

A – Art Bolani san'at olamiga olib kirishni bolaligidan boshlash zarur. Milliy va dunyo miqyosida buyuk san'at arboblari asarlari, san'at namunalaridan tashkil topgan kitoblar, bolalar ko'ziga yosh psixologiyasini inobatga olgan illyustrasiyalar STEM ta'limi tamoyiliga munosib bo'ladi.

M – Math Kichik yoshdagi o'qishni bilmaydigan bolalarga ham sanash asoslarini o'rgatish mumkin. Faqat bu 1+1 kabi zerikarli, bolaning neyrofiziologik rivojlanishiga to'g'ri kelmaydigan ta'lim bo'lmay, balki interaktiv innovatsion yondashuvga ega ta'limini qo'llashdir.

Dasturiy vositalarni MTMlarida qo'llash bolalarning mashg'ulot jarayonida zerikib qolmasliklariga yordam beradi. Ular yordamida turli testlar yaratish mumkin.

iSpring QuizMaker yordamida, adaptatsiyalashtirilgan testlar, o'xshashlikni aniqlashga yo'naltirilgan topshiriqlar, to'g'ri ketma-ketlikni aniqlashga mo'ljallangan topshiriqlarni yaratish imkoniyati bor.

Xususan, adaptatsiyalashtirilgan rasmiy testlarni yaratish va ulardan mashg'ulot jarayonida foydalanish, shuningdek ketma-ketlikni aniqlash testlari tarbiyalanuvchilarni juda qiziqtiradi. Bunday dasturiy vositalarni qo'llash orqali tarbiyalanuvchilarda yoshlik davridanoq raqobat hissini rivojlantiradi, bu esa ularning ko'proq e'tiborli bo'lishlari, diqqatlarini jamlashlarini talab qiladi va shuni rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Dilnoza Furqatovna Xalilova. (2023). Bo'lajak tarbiyachilarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyasini takomillashtirish. Conferencea, 115–117.

2. I.V. Grosheva, G.E. Djanpeisova, U.T. Mikailova, M.A. Kenjabayeva, N.A. Miftayeva. O'yin orqali ta'lim olish. T.:2020
3. Ibragimov, X., and Abdullayeva Sh. "Pedagogika nazariyasi (darslik)." T.: Fan va texnologiya 288 (2008).
4. Ибраимов Х. И. Креативность как одна из характеристик личности будущего педагога //Наука, образование и культура. – 2018. – №. 3 (27). – С. 44-46.
5. Ibragimovich X. I. O 'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMIDA KREDIT-MODUL TEXNOLOGIYALARINI QO 'LLASHNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFICMETHODICAL JOURNAL. – 2021. – С. 209-214.
6. Горвиц Ю.М., Чайнова Л.Д., Поддъяков Н.Н., Зворыгина Е.В. и др. Новые информационные технологии в дошкольном образовании. – М.: ЛИНКА-ПРЕСС, 1998.
7. Сафарова, Закия Тешаевна, Аваз Райимович Райимов, Мафтуна Саидова. "Адаптирование детей к новым социальным условиям." *Научный журнал* 5 (28) (2018): 20-22.
8. Новоселова С.Л. Развитие мышления в раннем возрасте. –М.: Педагогика, 1998.
9. Дьяченко О.М., Варенцова Н.С. Основные направления работы по программе «Развитие» для детей второй младшей группы. Дошкольное воспитание. 1994. №2. С. 5-11.
10. Марьясова И.П. Компьютер в детском саду./Информатика в школе.
11. Sharipova, D., D. Hikmatova, and Z. Safarova. "ADAPTATION AND ACTIVE INTERACTION OF YOUNG CHILDREN WITH ENVIRONMENT." *Science and innovation* 2.B5 (2023): 341-342.